

g. Skanser

Nogle hidtil ukendte motiver på Ottendorffs kort tiltrækker sig særlig opmærksomhed. Dette gælder for det første nogle ved signaturer og benævnelser anførte skanser, af hvilke de fire er beliggende ved øens nordlige kyster og en enkelt langt nede på østkysten – alle tæt på strandkanten. De findes ikke på Mejers trykte, men derimod nøjagtig de samme steder på hans håndtegnede kort. Signaturen er som den senere gængse.

En af disse er placeret ved Stegsvigs nordlige kysthjørne ud til Als fjord. Den er benævnt »*Süder Schantz*« (Søndre skanse) og har sydvendt frontside, altså beregnet til at kunne kontrollere og beherske indsejlingen til vigen og »Gabet«, der åbnede en vigtig adgang til det indre af Nord-als. Længere mod nord, lidt øst for spidsen af den samme firkantede halvø, ligger mellem Helleø og nordkysten en anden skanse, benævnt »*Norder Schantz*«. Dens front er nordvendt og rettet mod skibe kommende direkte fra nord. Videre langs kysten, efter dennes anden drejning mod øst, følger den tredje skanse, så at sige på øens skrå nakke-parti, den fjerde, beliggende på østkysten midt imellem de to fremspring, kaldet henholdsvis Bøgehoved og Stenrøj. Langt syd derfor – nede ved Asserballeskov – ligger den sidste, med skudretning ud mod det åbne Lillebælt.

Skansernes beliggenhed tyder afgjort på, at de må have haft til formål at hindre angreb og eventuel landgang af tropper fra skibe, kommende fra nord og nordøst, d.v.s. den danske orlogsflåde. De er alle for længst jævnet med jorden, men i folkemunde er de gennem tiderne blevet kaldt »Svenskeskanser«. Tidspunktet for deres anlægelse må altså hænge sammen med en krigssituation, hvorunder Als var besat af svenske tropper,

der følte sig truet af dansk generobring. Da landkortet er tegnet 1655, kan der ikke være tale om Svenskekrigene 1657-60, inden for hvilket tidsrum Als var under langvarig besættelse. Derimod vil situationen passe godt med forholdene under den foregående krig med Sverige, den såkaldte Torstenssonkrig 1643-45.

Uanset at begge hertugerne på Als – Hans Christian af Sønderborg og Frederik af Nord-

borg – da ved såkaldte salvaguardia (beskyttelses-)breve havde tilkøbt sig neutralitet og sikkerhed mod angreb fra og besættelse af svenske tropper, blev øen alligevel – af frygt for den danske orlogsflåde – i februar 1645 påtvunget en 4 ugers besættelse af 14 kompagnier svensk rytteri.

Det må sandsynligvis være i den tid, skansernes opførelse fandt sted efter ordre fra den svenske flådechef Carl Gustav Wrangel, som i samme an-

69

ledning i egen person aflagde et høflighedsbesøg på Sønderborg slot. Efter krigens afslutning takkede han i et brev fra oktober 1645 hertugen for »den store fyrstelige courtoisie og affection«, der var vist ham under besøget hos »hans fyrstelige nåde« (42).

Endnu så sent som i 1864 finder man en af disse gamle skanser omtalt i en øjenvidneberetning fra en menig krigsdeltager, skrevet sent på dagen den 29. juni, da det var lykkedes de tyske tropper at komme over fra Sottrupskov til Als. Han skriver følgende: »Herren være priset. Nu langt senere på dagen ligger vi ved nordkysten af Als, ved noget der hedder »Nørrelykkeskanse«, hvor der er bygget en bro, så vi sammen med de andre fra Stegsvig og Rolf Krake skal flytte danske tropper til Fyn. Hele øen Als skal være erobret af tyskerne, ----.« (43)

Fra bogen

"Et landkort over Als og Sundeved"

